

Mục lục

1. Về cuốn Cẩm nang.....	1
2. Các chủ thể của khối Xã hội Dân sự và không gian Xã hội Dân sự.....	3
2.1 Tổng quan hệ thống nhân quyền Liên Hợp Quốc.....	5
3. Điều kiện tạo nên hoạt động Xã hội Dân sự tự do và độc lập.....	7
3.1 Môi trường công cộng và chính trị thuận lợi.....	7
3.2 Khuôn khổ hỗ trợ pháp lý.....	8
3.3 Tự do trao đổi thông tin.....	9
3.4 Hỗ trợ và các nguồn tài nguyên dài hạn.....	9
3.5 Không gian chung cho đối thoại và hợp tác.....	9
4. Những thách thức mà chủ thể của khối Xã hội Dân sự phải đối mặt.....	14
4.1 Các biện pháp dựa trên luật hoặc quy định ngăn cản công tác Xã hội Dân sự.	14
4.2 Các biện pháp tùy tiện.....	15
4.3 Quấy rối, đe dọa và trả thù ngoài pháp lý.....	16
5. Tôi có thể làm gì? Tìm đến Liên Hợp Quốc.....	21
6. Tư liệu tham khảo.....	28
7. Liên hệ với chúng tôi.....	29

“Sự quyết tâm và tính liêm khiết của các chủ thể của khối Xã hội Dân sự hành động vì nhân quyền mang đến cho tôi, và có lẽ cho cả các bạn tinh thần khiêm tốn, lòng biết ơn to lớn và mạnh mẽ, cùng ý chí tiếp tục hành động vì nhân phẩm và vì những quyền bình đẳng không thể tước đoạt được của mỗi con người.”

Zeid Ra’ad Al-Hussein,
Cao ủy Liên Hợp Quốc về nhân quyền,
Tháng 10/2014

1. Về cuốn Cẩm nang

Quyền tự do ngôn luận, lập hội và hội họp ôn hòa, và quyền tham gia vào các vấn đề công cộng là các quyền con người giúp cho người dân có khả năng chia sẻ ý kiến, hình thành những ý tưởng mới và chung tay với những người khác để khẳng định quyền của họ. Thông qua việc thực hiện các quyền tự do công khai đó, chúng ta có thể đưa ra những quyết định chín chắn cho sự phát triển kinh tế và xã hội. Thông qua những quyền này chúng ta có thể tham gia vào các hoạt động dân sự và xây dựng xã hội dân chủ, và việc hạn chế những điều đó làm suy yếu sự tiến bộ chung của xã hội.

Đây là cuốn Cẩm nang thứ 6 trong loạt các cẩm nang hướng dẫn thực hành về nhân quyền cho khối Xã hội Dân sự của Văn phòng Cao ủy Nhân quyền Liên Hợp Quốc (OHCHR)¹ và cần được đặt trong bối cảnh của việc “Mở rộng không gian dân chủ”, một trong những chủ đề ưu tiên hiện nay của OHCHR.

¹ OHCHR là viết tắt của *The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*

Cuốn sách nhấn mạnh những vấn đề liên quan đến công việc của các chủ thể trong khối Xã hội Dân sự (CSA),² bắt đầu với định nghĩa hiện hành của các thuật ngữ “Xã hội Dân sự” và “Không gian Xã hội Dân sự”. Sau đó là cung cấp một cái nhìn tổng quan về các điều kiện và môi trường cần thiết cho một khối Xã hội Dân sự tự do và độc lập, bao gồm đầy đủ các tiêu chuẩn nhân quyền quốc tế về các quyền tự do ngôn luận, lập hội và hội họp ôn hòa, cũng như quyền được tham gia vào các vấn đề công cộng.

Cuốn cẩm nang dẫn ra một số ví dụ về cách thức mà các chính phủ và CSAs đã hợp tác để phát triển không gian cho khối Xã hội Dân sự thực hiện được công việc thúc đẩy cho tất cả người dân đều được thụ hưởng các quyền con người (quyền dân sự, văn hóa, kinh tế, chính trị và xã hội). Những trở ngại và hạn chế đối với các hoạt động của khối Xã hội Dân sự cũng được xác định, bao gồm các hành động quấy rối, đe dọa và trả thù đối với các CSAs. Cẩm nang này cũng kêu gọi các CSAs hãy sử dụng cơ chế nhân quyền của Liên Hợp Quốc nhằm thúc đẩy và bảo vệ không gian cho Xã hội Dân sự ở cấp địa phương. Các nguồn lực và thông tin liên lạc được cung cấp ở phần cuối của cẩm nang.

Mục đích chủ yếu mà cuốn cẩm nang này hướng đến là việc hỗ trợ cho các CSAs chưa thông thạo với cơ chế nhân quyền của Liên Hợp Quốc. Việc xây dựng nội dung của cuốn cẩm nang cũng đã và đang được làm cho phong phú thêm ngay từ lúc khởi đầu nhờ vào sự đóng góp và tư vấn đa dạng của nhiều CSAs khác nhau.

² CSA là viết tắt của thuật ngữ tiếng Anh *Civil Society actor*.

2. Các chủ thể của khối Xã hội Dân sự và không gian Xã hội Dân sự

“Nếu các nhà lãnh đạo không chịu lắng nghe nguyện vọng của nhân dân, thì họ sẽ phải nghe chúng ở những nơi người dân lên tiếng - trên đường phố, trên những quảng trường, hoặc như chúng ta phải chứng kiến rất nhiều lần, trên những bãi chiến trường. Thực tế có một cách tốt hơn để giải quyết. Đó là sự tham gia của nhiều người hơn. Dân chủ hơn. Nhiều cam kết và cởi mở hơn. Điều đó có nghĩa là phải có không gian tối đa dành cho Xã hội Dân sự.”

Phát biểu của Tổng thư ký Liên Hợp Quốc Ban Ki-moon tại sự kiện cấp cao về thúc đẩy Xã hội Dân sự, 23/09/2013.

Cuốn Cẩm nang này định nghĩa các CSAs là các cá nhân và nhóm tự nguyện tham gia vào những mô hình hoạt động công cộng và có các hành động tập trung vào các mối quan tâm, mục đích và giá trị chung, phù hợp với các mục tiêu của LHQ: duy trì hoà bình và an ninh, hiện thực hoá phát triển cũng như thúc đẩy và tôn trọng nhân quyền.

Hoạt động của LHQ nhằm cải thiện cuộc sống của chúng ta bắt nguồn từ sự tôn trọng quyền con người. Và dù công khai hay thầm lặng, các CSAs, như đã định nghĩa ở trên, thông qua nội dung hay tính chất công việc của họ, ra sức theo đuổi việc thúc đẩy và bảo vệ quyền con người.

Các CSAs thúc đẩy việc nhận thức về quyền, hỗ trợ các cộng đồng trong việc bày tỏ các mối quan tâm của họ, định hình chiến lược, tác động lên chính sách và pháp luật, và hối thúc trách nhiệm giải trình. Các CSA tập hợp và truyền tải quan điểm của cộng đồng, để việc hoạch định các chính sách công có thể được truyền tải một cách thấu đáo hơn. Các CSA cũng đảm nhiệm dịch vụ hỗ trợ những người gặp rủi ro hay tổn thương trên nhiều khía cạnh.

“Tất cả mọi người, với tư cách cá nhân và kết hợp với cá nhân khác, có quyền thúc đẩy và đấu tranh cho việc bảo vệ và thực hiện nhân quyền và sự tự do cơ bản ở các cấp quốc gia và quốc tế.” (Điều 1, các từ in đậm có mục đích nhấn mạnh).

Tuyên bố về Quyền và Nghĩa vụ của cá nhân, nhóm và cơ quan trong xã hội nhằm thúc đẩy và bảo vệ nhân quyền và sự tự do cơ bản được công nhận phổ quát, (Nghị quyết Đại hội Đồng 53/144), thường được gọi là Tuyên ngôn Liên Hợp Quốc về Người làm công tác bảo vệ nhân quyền.

Ví dụ, các CSA bao gồm:³

- ▶ Những người làm công tác bảo vệ nhân quyền, bao gồm cả các nhà hoạt động trực tuyến;
- ▶ Các tổ chức nhân quyền (các tổ chức phi chính phủ - NGOs, các hiệp hội, các nhóm hỗ trợ nạn nhân);
- ▶ Các liên minh và mạng lưới (như các liên minh và mạng lưới về quyền của phụ nữ, quyền trẻ em, hoặc các vấn đề môi trường, quyền sử dụng đất, LGBTI⁴ – những người đồng tính nữ, đồng tính nam, song tính, chuyển giới, lưỡng tính, v.v.);
- ▶ Người khuyết tật và các tổ chức đại diện của họ;
- ▶ Các nhóm cộng đồng (người dân bản địa, các nhóm thiểu số, cộng đồng nông thôn);
- ▶ Các nhóm tín ngưỡng (nhà thờ, các nhóm tôn giáo);
- ▶ Các liên hiệp (công đoàn cũng như các hiệp hội ngành nghề như hội nhà báo, hội thẩm phán, đoàn luật sư, hội quan tòa, hội sinh viên);
- ▶ Các phong trào xã hội (phong trào hòa bình, phong trào sinh viên, các phong trào ủng hộ dân chủ);
- ▶ Các chuyên gia góp phần trực tiếp vào việc thụ hưởng nhân quyền (như các nhân viên hoạt động nhân đạo, luật sư, bác sĩ và nhân viên y tế);
- ▶ Người thân và tổ chức của nạn nhân gánh chịu các hành vi vi phạm nhân quyền; và
- ▶ Các thể chế công thực hiện các hoạt động thúc đẩy nhân quyền (trường học, trường đại học, cơ quan nghiên cứu).

Các CSAs hoạt động tích cực trong việc nỗ lực giải quyết và xử lý các vấn đề quan trọng đối với xã hội như:

- chống đói nghèo, tham nhũng và bất bình đẳng kinh tế
- ứng phó với các cuộc khủng hoảng nhân đạo, trong đó có xung đột vũ trang
- thúc đẩy luật pháp và trách nhiệm giải trình
- thúc đẩy các quyền tự do công cộng
- kêu gọi sự minh bạch của ngân sách nhà nước
- bảo vệ môi trường
- hiện thực hóa quyền được phát triển

³ Làm việc với Chương trình Nhân quyền Liên Hợp Quốc: Sổ tay cho Xã hội Dân sự, OHCHR, 2008, trang 7

⁴ LGBTI là viết tắt của cụm từ tiếng anh Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex (ND)

- hỗ trợ những cá nhân thuộc các nhóm thiểu số và các nhóm gặp rủi ro
- chống lại mọi hình thức phân biệt đối xử
- hỗ trợ phòng chống tội phạm
- thúc đẩy trách nhiệm xã hội và trách nhiệm giải trình của doanh nghiệp
- chống nạn buôn người
- nâng cao vị thế phụ nữ
- chống lại các phát ngôn gây thù địch⁵
- phát huy năng lực giới trẻ
- nâng cao công bằng xã hội và bảo vệ người tiêu dùng
- cung cấp dịch vụ xã hội

Các CSAs hoạt động ở đủ các cấp: địa phương, quốc gia, khu vực và quốc tế.

Không gian Xã hội Dân sự là phạm vi hoạt động của các chủ thể của khối Xã hội Dân sự trong một xã hội; là môi trường và khuôn khổ mà khối Xã hội Dân sự hoạt động; cùng với các mối quan hệ giữa các chủ thể của khối Xã hội Dân sự, nhà nước, khu vực tư nhân và công chúng.

2.1 Tổng quan hệ thống nhân quyền Liên Hợp Quốc

Cùng với việc đảm bảo hòa bình, an ninh và nỗ lực thực hiện hóa phát triển trên toàn thế giới, việc thúc đẩy và bảo vệ tất cả mọi quyền con người cho mọi cá nhân là một trong ba trụ cột của LHQ. Điều này được xác định trong Hiến chương Liên Hợp Quốc và luật nhân quyền quốc tế.

LHQ nỗ lực thúc đẩy và bảo vệ nhân quyền theo ba cách cơ bản:

1. Văn phòng Cao ủy Nhân quyền Liên Hợp Quốc (OHCHR) là tổ chức đi đầu trong việc thúc đẩy và bảo vệ nhân quyền. OHCHR phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chuyên môn, các quỹ và chương trình chuyên biệt của LHQ (như Tổ chức Y tế Thế giới - WHO, Cơ quan tị nạn LHQ, UNICEF, Tổ chức Lao động quốc tế, UNESCO, v.v.) nhằm tối đa hóa ảnh hưởng của công tác nhân quyền.
2. Các hiệp ước nhân quyền quốc tế (các giao ước và công ước) thành lập các ban chuyên gia độc lập, hay các cơ quan hiệp ước, nhằm xem xét thường xuyên và định kỳ việc thực hiện nghĩa vụ nhân quyền của các quốc gia.

⁵ Thuật ngữ tiếng Anh là hate speech (ND)

3. Các cơ quan hay hội đồng liên chính phủ, bao gồm các nước thành viên LHQ được thành lập để thảo luận các vấn đề và tình hình nhân quyền. Cơ quan liên chính phủ chủ chốt được thành lập vì mục đích này là Hội đồng Nhân quyền (hay còn gọi tắt là Hội đồng).⁶ Công việc của Hội đồng được hỗ trợ bởi các chuyên gia độc lập được gọi là các Thủ tục Đặc biệt, và một cơ chế được gọi là Kiểm điểm định kỳ phổ quát, cùng với các cơ chế khác.

Ba yếu tố này độc lập nhưng bổ sung cho nhau.

Các lý giải chi tiết về những quy định và cơ chế nêu trên có thể được tìm thấy trong cuốn *Làm việc với Chương trình Nhân quyền Liên Hợp Quốc: Cẩm nang cho Xã hội Dân sự* (xem phần 6: Tư liệu). Cuốn Cẩm nang đã được dịch sang 6 ngôn ngữ chính thức của LHQ, và trong đĩa CD Hệ thống kỹ thuật số tiếp cận thông tin (DAISY) bằng tiếng Pháp và tiếng Anh dành cho những đối tượng khiếm thị hay không có khả năng đọc.

Hoạt động của bộ máy nhân quyền LHQ được tăng cường bởi sự tham gia của các CSAs. Ở cấp quốc tế, Xã hội Dân sự đóng góp kiến thức chuyên môn, nâng cao nhận thức, theo dõi và báo cáo về các vấn đề nhân quyền cũng như các vi phạm nhân quyền. Các CSAs hỗ trợ việc phát triển các tiêu chuẩn, cơ chế và thể chế mới về nhân quyền, cũng như huy động các nguồn lực và sự ủng hộ của công cộng về các vấn đề nhân quyền.

Các sáng kiến của Hội đồng Nhân quyền LHQ về Xã hội Dân sự

Hội đồng Nhân quyền LHQ đã thông qua một số nghị quyết quan trọng đối với Xã hội Dân sự, như tự do ngôn luận, tự do lập hội và hội họp ôn hòa, về vấn đề đe dọa và trả thù, và về những nhà hoạt động bảo vệ nhân quyền. Trong năm 2013 và năm 2014, LHQ đã thông qua các nghị quyết 27/31 và 24/21 về không gian Xã hội Dân sự, công nhận "Tầm quan trọng lớn lao của sự tham gia tích cực của Xã hội Dân sự ở các cấp, trong quá trình quản trị và trong việc thúc đẩy quản trị có hiệu quả, thông qua tính minh bạch và trách nhiệm giải trình ở tất cả các cấp; quản trị tốt là yếu tố không thể thiếu trong việc xây dựng xã hội hòa bình, thịnh vượng và dân chủ."

⁶ Thuật ngữ tiếng Anh *the Council* (ND)

3. Điều kiện tạo nên hoạt động Xã hội Dân sự tự do và độc lập

"Một Xã hội Dân sự tự do và độc lập là nền tảng cho việc quản trị hiệu quả và thuận lợi ở các cấp địa phương, quốc gia và toàn cầu."

Tổng thư ký Liên Hợp Quốc Ban Ki-moon, thông điệp bằng video gửi tới phiên họp thứ 25 của Hội đồng nhân quyền, tháng 3/2014.

Các quốc gia có nghĩa vụ pháp lý quốc tế trong việc tạo các điều kiện – kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa, pháp lý - có tác dụng tích cực hỗ trợ khả năng và năng lực của người dân, cá nhân hoặc kết hợp với những người khác khi tham gia vào các hoạt động dân sự.

Các quy tắc nhân quyền hình thành mối quan hệ giữa các cơ quan chức trách và các CSAs:

- ▶ **Sự tham gia** – Vai trò của Xã hội Dân sự trong xã hội được công nhận và các CSAs được tự do hành động độc lập và ủng hộ các vị trí trong cơ quan công quyền.
- ▶ **Không phân biệt đối xử** - Mọi CSAs đều được hoan nghênh và được cho phép tham gia vào đời sống công cộng mà không có sự phân biệt đối xử dưới mọi hình thức.
- ▶ **Nhân phẩm** - Các cơ quan chức trách và các CSAs cùng chung mục đích cải thiện đời sống, nhưng thực hiện các vai trò khác nhau. Việc tôn trọng lẫn nhau là rất quan trọng trong mối quan hệ này.
- ▶ **Tính minh bạch và trách nhiệm giải trình** – Hành động vì lợi ích chung đòi hỏi sự cởi mở, tinh thần trách nhiệm, sự rõ ràng, tính minh bạch và trách nhiệm giải trình từ các quan chức nhà nước đồng thời cũng đòi hỏi tính minh bạch và trách nhiệm giải trình giữa các CSAs với nhau và giữa CSAs với công chúng.

Các điều kiện chủ chốt làm cơ sở cho việc thực hiện có hiệu quả:⁷

3.1 Môi trường công cộng và chính trị thuận lợi - Một môi trường chính trị và công cộng coi trọng và khuyến khích sự đóng góp của công dân. Và trong thực tế, các cơ quan nhà nước và các quan chức biết lắng nghe tiếng nói của các CSAs thông qua sự tương tác thường xuyên.

⁷ Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái LHQ về tình hình các nhà đấu tranh bảo vệ nhân quyền, Các yếu tố của một môi trường an toàn và thuận lợi cho những người làm công tác bảo vệ nhân quyền, A/HRC/25/55.

Tại **Tunisia** – Xã hội Dân sự đóng một vai trò cơ bản trong công cuộc kiến thiết một đất nước Tunisia mới bằng cách tham gia vào việc phát triển các điều luật và chính sách mới cần thiết cho nhân quyền và dân chủ. Các tổ chức Xã hội Dân sự đóng vai trò tư vấn trong những sáng kiến đầu tiên của quá trình chuyển giao dân chủ, như nghị định về việc đại xá chung cho các tù nhân lương tâm, và các bộ luật về việc tham gia vào bốn hiệp ước quốc tế (Công ước quốc tế về việc bảo vệ tất cả mọi người khỏi bị mất tích cưỡng bức, Phụ lục Tùy chọn bổ sung Công ước quốc tế về quyền dân sự và chính trị, Phụ lục Tùy chọn bổ sung Công ước Tra tấn hoặc các hình thức Đối xử hay trừng phạt tàn ác, vô nhân đạo hay hạ nhục và Đạo luật Rome của Tòa án Hình Sự Quốc tế). Các tổ chức Xã hội Dân sự đã tham gia vào việc thiết lập các thể chế dân chủ thiết yếu, ban hành một quy tắc bầu cử mới và thông qua luật mới về tự do lập hội, bao gồm một điều khoản về hỗ trợ tài chính của Nhà nước hay từ nước ngoài đối với các tổ chức phi chính phủ. Hàng ngàn hiệp hội được thành lập ở Tunisia kể từ khi luật này được thông qua vào tháng 9 năm 2011. Xã hội Dân sự đóng vai trò cơ bản trong cuộc bầu cử năm 2011, cuộc bầu cử dân chủ và minh bạch đầu tiên ở Tunisia. Lần đầu tiên, hơn 10.000 nhà hoạt động Xã hội Dân sự được huy động để giám sát cuộc bầu cử của Hội Đồng Lập hiến, cùng với sự hỗ trợ của cộng đồng quốc tế. Xã hội Dân sự, đặc biệt là các tổ chức của phụ nữ đã vận động việc tham gia hoàn toàn bình đẳng giữa phụ nữ và nam giới vào việc xây dựng văn bản của Hiến pháp dự thảo mới, được thông qua bởi đại đa số Hội đồng Lập hiến vào tháng 1 năm 2014.

Tóm tắt các cuộc thảo luận của Hội đồng Nhân quyền về tầm quan trọng của việc thúc đẩy và bảo vệ không gian Xã hội Dân sự, A/HRC/27/33.

3.2 Khuôn khổ hỗ trợ pháp lý

- Pháp chế, các quy tắc và hoạt động hành chính cần phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế và phải bảo vệ các hoạt động Xã hội Dân sự. Việc các CSAs có thể tiếp cận được công lý, cùng các thiết chế nhân quyền cấp quốc gia độc lập và có hiệu quả, và việc tiếp cận với các cơ chế nhân quyền Quốc tế là điều không thể thiếu đối với khuôn khổ này. Các điều luật và các chính sách hợp lý đóng vai trò rất quan trọng, nhưng sẽ chỉ là vô nghĩa nếu không được thực hiện đúng đắn.

Tại **Moldova** và **Slovenia** quyền tự do lập hội bảo vệ tất cả các hiệp hội bao gồm những hiệp hội chưa đăng ký; và quy định rằng mọi cá nhân tham gia vào các hiệp hội chưa đăng ký được tự do tiến hành bất cứ hoạt động nào, bao gồm tổ chức và tham gia vào các hội họp ôn hòa.

Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái của LHQ về quyền tự do hội họp và lập hội ôn hòa, A/HRC/20/27.

Tại **Li-băng** và **Ma-rốc**, pháp chế không yêu cầu các tổ chức Xã hội Dân sự phải được sự phê chuẩn các cơ quan chức năng mới được tiếp nhận hỗ trợ tài chính trong và ngoài nước.

Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái của Liên Hợp Quốc về quyền tự do hội họp và lập hội ôn hòa, A/HRC/20/27.

3.3 Tự do trao đổi thông tin – Tự do tiếp cận các ý tưởng, dữ liệu, báo cáo, sáng kiến và các quyết định cho phép các CSAs được nhận thức và tìm hiểu về các vấn đề, bày tỏ các mối quan tâm, tham gia đóng góp xây dựng và góp phần đưa ra các giải pháp.

3.4 Hỗ trợ và các nguồn tài nguyên dài hạn - Các biện pháp để xây dựng năng lực những đối tượng chịu thiệt thòi, và đảm bảo việc tiếp cận các nguồn tài nguyên, địa điểm hội họp và công nghệ cho tất cả các CSA.

Tại **Croatia**, chính phủ đã thông qua Quy tắc về cách thức thực hiện, Tiêu chuẩn và Tiêu chí Phân bổ tài trợ nghiêm chỉnh cho các chương trình và dự án của các Hiệp hội (năm 2007), thiết lập các quy định và thủ tục cơ bản và minh bạch đối với các cơ quan chức năng ở các cấp chính quyền về việc phân phối trợ cấp Nhà nước.

Trung tâm châu Âu về luật phi lợi nhuận (ECNL), tài trợ công cho các tổ chức Xã hội Dân sự: các cách thức thực hiện đúng đắn tại Liên minh châu Âu và phía Tây bán đảo Ban-căng, 2011.

3.5 Không gian chung cho đối thoại và hợp tác - Đảm bảo một vị thế nhất định cho Xã hội Dân sự trong các quá trình hoạch định.

Tại **Maldives** vào năm 2014, chính phủ đã hỗ trợ một diễn đàn diễn ra trong 5 ngày cho những người ủng hộ quyền để chia sẻ và trao đổi kinh nghiệm trong khu vực về thực hiện bình đẳng giới trong khuôn khổ Hồi giáo, cùng với các tổ chức phi chính phủ trong khu vực và các tổ chức quốc tế.

Tại **Mexico**, Luật 2012 về việc bảo vệ các nhà báo và những người đấu tranh cho nhân quyền đã hình thành một cơ chế quốc gia nhằm đối phó với các mối đe dọa tới những người đấu tranh cho nhân quyền và các nhà báo. Đạo luật được soạn thảo với sự tham gia của các CSAs và Quốc hội, cũng như được hỗ trợ bởi các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức quốc tế và OHCHR tại Mexico.

Tại **Nepal** vào năm 2010, Đạo luật tầng lớp cùng đỉnh và sự phân biệt đối xử dựa trên tầng lớp được soạn thảo với sự tham gia của Xã hội Dân sự, Ủy ban Dalit quốc gia⁸ và văn phòng đại diện OHCHR tại Nepal. Đạo luật đã được thông qua vào tháng 5/2011.

Tại **New Zealand** vào năm 2011, Dự luật người khuyết tật được soạn thảo với sự tham dự của Hội người khuyết tật.

Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái của LHQ về quyền tự do hội họp và lập hội ôn hòa, A/HRC/20/27.

Tại **Vanuatu**, năm 2013 chính phủ thành lập Ủy ban Kiểm định định kỳ phổ quát, phó chủ tịch của Ủy ban được đại diện bởi Hiệp hội các tổ chức phi chính phủ của Vanuatu. Ngoài ra, Xã hội Dân sự cũng có mặt trong Ủy ban nhân quyền Quốc gia (NHRC), cơ quan có nghĩa vụ điều phối, các nghĩa vụ báo cáo nhân quyền của Vanuatu, và việc thành lập thể chế nhân quyền quốc gia. Năm 2013, các tổ chức hoạt động với những người khuyết tật đều được hỏi ý kiến tư vấn trong quá trình soạn thảo báo cáo gửi lên Ủy ban về Quyền của Người khuyết tật.

Các tiêu chuẩn pháp lý quốc tế liên quan đến công tác Xã hội Dân sự

Một môi trường an toàn và thuận lợi cho công tác Xã hội Dân sự cần phải được hỗ trợ bởi một khuôn khổ pháp lý quốc gia vững chắc, có nền tảng bắt nguồn từ luật nhân quyền quốc tế.

Quyền tự do ngôn luận, lập hội, hội họp ôn hòa, và quyền tham gia vào các vấn đề công cộng, là những quyền cho phép người dân vận động vì sự thay đổi tích cực. Tất cả mọi người, với tư cách cá nhân hoặc kết hợp với những cá nhân khác, cần được hưởng những quyền này. Những quyền đó đóng vai trò trung tâm của hoạt động dân sự.

⁸ Một cơ quan được thành lập theo quy định trong hiệp pháp của Nepal nhằm chống lại sự bóc lột và bảo vệ quyền lợi của người Dalit, một cộng đồng chiếm 20% dân số Nepal. (ND)

hạn chế (ví dụ như kế hoạch hành động Rabat⁹ về việc cấm cổ xúy, thù hận chủng tộc hay các tôn giáo bao gồm kích động, kỳ thị, hiềm khích và bạo lực, 05/10/2012). Mọi hình thức thể hiện và các phương tiện tuyên truyền các hình thức đó được bảo vệ: ngôn ngữ nói, ngôn ngữ viết và ngôn ngữ ký hiệu và sự thể hiện phi ngôn ngữ như hình ảnh và các hiện vật nghệ thuật. Việc thể hiện có thể được thực hiện thông qua sách, báo, tờ rơi, áp phích, phim hoạt hình, biểu ngữ, trang phục và đệ trình pháp lý; đồng thời bao gồm tất cả các hình thức nghe nhìn cũng như các cách thức điện tử và thông qua mạng.

Tự do lập hội. Hiệp hội chỉ các nhóm cá nhân hay các thực thể, hành động mang tính tập thể, thể hiện, thúc đẩy, theo đuổi hoặc bảo vệ một lĩnh vực quan tâm chung. Ví dụ về các quyền tự do hiệp hội bao gồm việc gia nhập và tham gia - hay lựa chọn không tham gia - vào các tổ chức dân sự xã hội, câu lạc bộ, hợp tác xã, các tổ chức phi chính phủ, các hiệp hội tôn giáo, đảng phái chính trị, công đoàn, quỹ, hiệp hội trực tuyến. "Khả năng tìm kiếm, khai thác và sử dụng nguồn tài nguyên là cần thiết cho sự tồn tại và hoạt động hiệu quả của bất cứ hiệp hội nào, cho dù quy mô của hiệp hội có nhỏ tới đâu. Quyền tự do lập hội bao gồm quyền tìm kiếm, tiếp nhận và sử dụng các nguồn nhân lực, vật chất và tài chính từ các nguồn trong nước, ngoài nước, và quốc tế."(A/HRC/23/39, đoạn 8).

Tự do hội họp ôn hòa. Việc hội họp ôn hòa là một cuộc hội họp tạm thời, phi bạo lực trong một không gian công cộng hay cá nhân vì một mục đích cụ thể; bao gồm các cuộc biểu tình, đình công, diễu hành, đại hội hoặc các cuộc biểu tình ngồi.

Quyền tham gia vào các vấn đề công cộng. Việc thực hiện vấn đề công cộng là một khái niệm rộng có liên quan đến việc thực hiện quyền chính trị, đặc biệt là việc thực thi các quyền luật pháp, hành pháp và hành chính; bao gồm tất cả các khía cạnh của hành chính công, và việc hình thành và thực thi chính sách ở các cấp độ quốc tế, quốc gia, khu vực và địa phương. Việc tham gia trực tiếp hay thông qua một đại diện được bầu cử tự do, phê duyệt hoặc thay đổi hiến pháp, soạn thảo pháp lý và phát triển các chính sách, quyết định các vấn đề công thông qua một cuộc trưng cầu dân ý, tham gia vào hội đồng nhân dân với quyền ra quyết định về các vấn đề địa phương. Quyền tự do lập hội, bao gồm cả quyền lập và gia nhập các tổ chức, hiệp hội liên quan đến vấn đề chính trị và công chúng, rất quan trọng đối với quyền tham gia vào các vấn đề công cộng.

Không phân biệt đối xử. Tất cả các quyền trên đây được đảm bảo cho mọi cá nhân, không có sự phân biệt chủng tộc, màu da, giới tính, ngôn ngữ, tôn

⁹ Thủ đô của Ma-rốc.

giáo, chính kiến hay quan điểm khác biệt, giới tính, nguồn gốc quê quán hay nguồn gốc xã hội, tài sản, xuất thân hay địa vị khác. Những quyền này áp dụng với phụ nữ, trẻ em, người bản địa, người khuyết tật, những người thuộc các nhóm thiểu số hoặc các nhóm có nguy cơ bị cách ly hoặc bị loại trừ, bao gồm những nạn nhân của bị biệt đối xử vì khuynh hướng giới tính và bản dạng giới, người nước ngoài, kể cả người không quốc tịch, người tị nạn hoặc di cư, cũng như các hiệp hội, bao gồm các nhóm chưa đăng ký.

Các tiêu chuẩn quốc tế trên áp dụng cho tất cả các nhánh quyền lực của Nhà nước: hành pháp, lập pháp và tư pháp; cơ quan chức trách thuộc chính quyền hoặc công cộng khác ở mọi cấp - quốc gia, khu vực hoặc địa phương. Nhà nước cũng được yêu cầu bảo vệ người dân khỏi những cá nhân hay những thực thể làm phương hại tới việc được hưởng quyền tự do. Nhà nước chịu trách nhiệm chính trong việc thúc đẩy và bảo vệ việc thi hành các quyền này.

Tự do ngôn luận, lập hội và hội họp ôn hòa cũng bao gồm nhiệm vụ và trách nhiệm đặc biệt, và bởi vậy việc thực hiện những quyền đó có thể cũng có những hạn chế nhất định. Mọi sự giới hạn phải được quy định bởi pháp luật và nhất thiết phải tôn trọng các quyền hoặc thanh danh của người khác; tôn trọng bảo vệ an ninh quốc gia hoặc trật tự công, và bảo vệ sức khỏe hay đạo lý cộng đồng. Những lý do đó có thể không bao giờ được dẫn chứng như là lý lẽ bào chữa cho việc ngăn chặn sự ủng hộ nền dân chủ đa đảng, nguyên lý dân chủ và nhân quyền.

Ủy ban Nhân quyền, Bình luận số 34, Điều 19: Quyền tự do quan điểm và biểu đạt CCPR/C/GC/34; và Bình luận số 25, Điều 25: Quyền được tham gia vào các vấn đề công cộng, CCPR/C/21/Rev.1/Add.7. Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái của LHQ về các quyền tự do hội họp ôn hòa và lập hội, A/HRC/20/27; và A/HRC/23/39.

"Không bất kỳ ai trong chúng ta, ngay cả các Chính phủ, có thể có tất cả các sự kiện, những ý tưởng hay nhất, hay biết tất cả những nguyên nhân của các vấn đề chúng ta đang cố gắng để giải quyết. Chúng ta chỉ có thể tận dụng trí tuệ của tập thể. Và vì vậy điều quan trọng đối với chúng ta là phải lắng nghe ý kiến của tất cả các cử tri, đặc biệt là tiếng nói của những người bị lép vế, trước khi đưa ra một quyết định. Chẳng hạn như, Ủy ban Nhân quyền tập hợp thông tin từ nhiều nguồn đa dạng: từ bản thân các chính phủ, từ Liên Hợp Quốc, và từ Xã hội Dân sự. Điều này giúp cung cấp thông tin cho các quan sát mang tính kết luận và các khuyến nghị của chúng tôi, nhằm vạch ra các bước đi thiết thực cho các Chính phủ, để đưa luật pháp và việc thực thi pháp luật của họ theo đúng chuẩn mực với những nghĩa vụ trong Công ước nhân quyền mà họ đã phê chuẩn."

Giáo sư Sir Nigel Rodley, Chủ tịch, Ủy ban Nhân quyền LHQ, tháng 10/ 2014.

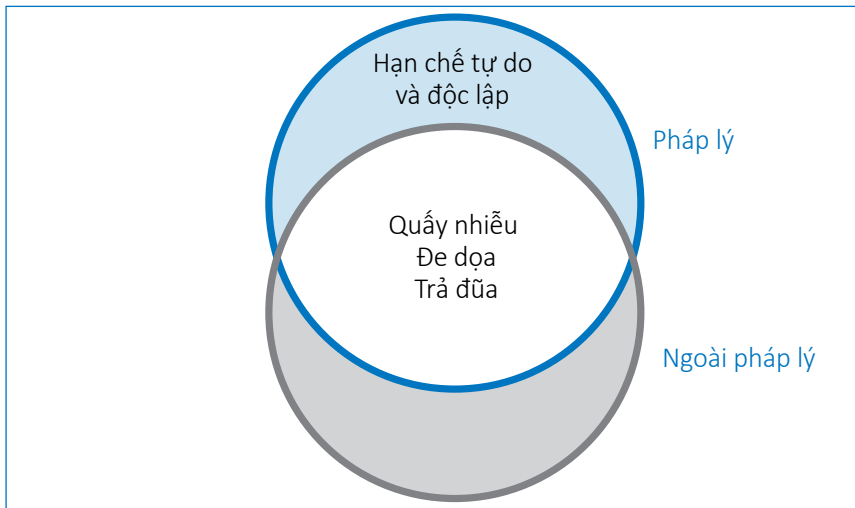

4. Những thách thức mà chủ thể của khối Xã hội Dân sự phải đối mặt

Ở cấp địa phương, quốc gia, khu vực và trên toàn thế giới, các CSAs có thể phải đối mặt với những trở ngại nhằm mục đích ngăn chặn, giảm thiểu, đình chỉ hoặc đảo ngược sức ảnh hưởng từ các hoạt động hợp pháp của họ vì họ chỉ trích hay chống lại các quan điểm, chính sách hay hành động của chính phủ.

Các trở ngại này có thể bao gồm những hạn chế về tự do và độc lập, hoặc sách nhiễu, đe dọa, và trả thù (nghĩa là trừng phạt hoặc trả đũa) chống lại các CSAs.

Các hình thức ngăn chặn, giảm thiểu, hủy bỏ và đảo lộn ảnh hưởng của công tác Xã hội Dân sự

4.1 Các biện pháp dựa trên luật hoặc quy định ngăn cản công tác Xã hội Dân sự.

Các bộ luật và các quy định có thể hạn chế sự tự do và độc lập của các CSAs, ví dụ như:

- ▶ Yêu cầu đăng ký mà không có phúc lợi tích cực (ví dụ trợ cấp thuế),
- ▶ Giới hạn các loại hoạt động có thể thực hiện,
- ▶ Áp dụng trừng phạt hình sự đối với các hoạt động không đăng ký,

- ▶ Hạn chế việc đăng ký của một số hiệp hội nhất định, bao gồm các tổ chức phi chính phủ quốc tế, hoặc các hiệp hội nhận tài trợ nước ngoài, hoặc các nhóm làm việc về nhân quyền,
- ▶ Đặt ra tiêu chí về việc ai hay cái gì có thể tiến hành hoạt động hoặc giới hạn những hoạt động đó,
- ▶ Hạn chế nguồn tài trợ (nghĩa là các nguồn từ nước ngoài), và
- ▶ Làm luật quản lý quyền tự do hội họp hoà bình, lập hội và tự do ngôn luận có chứa những điều khoản thể hiện sự phân biệt đối xử, hoặc có ảnh hưởng tiêu cực không cân xứng tới một số nhóm.

Thêm vào đó, thủ tục hành chính cồng kềnh và các quy tắc tùy tiện có thể kìm hãm hoặc trì hoãn CSAs thực hiện các hoạt động.

Khi quyền tự do thông tin bị giảm thiểu, các hội CSAs ít có khả năng can thiệp một cách hiệu quả vào lĩnh vực hoạch định chính sách. Các hình thức tham gia quá nghiêm ngặt hay quá hạn hẹp trong quá trình hoạch định chính sách cũng là rào cản đối với sự cam kết (Ví dụ 'tư cách quan sát viên' dành cho người hoạt động dân sự, hoặc quyền phát ngôn bị giới hạn). Tiêu chuẩn của tự do lập hội áp dụng ở cấp quốc tế cũng như ở cấp quốc gia và địa phương.¹⁰

4.2 Các biện pháp tùy tiện

Khi Xã hội Dân sự phê phán hoặc chống lại các vị trí, chính sách và hành động của chính phủ, các điều khoản mơ hồ trong luật có thể được áp dụng một cách tùy tiện dưới vỏ bọc của tính hợp pháp và tính chính đáng (như chống rửa tiền, chống khủng bố, an ninh quốc gia, các giá trị đạo đức chung, tội phỉ báng, bảo vệ chủ quyền quốc gia), thậm chí lên tới mức:

- ▶ Giám sát tùy tiện việc quản lý và quản trị nội bộ,
- ▶ Đe dọa hoặc thực hiện việc huỷ bỏ đăng ký,
- ▶ Đóng cửa văn phòng một cách cưỡng chế,
- ▶ Lọc soát và tịch thu tài sản,
- ▶ Mức phạt quá quy định
- ▶ Truy tố sai trái,
- ▶ Bắt giữ và giam giữ tùy tiện,
- ▶ Cấm di chuyển,

¹⁰ Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái Liên Hợp Quốc về quyền tự do hội họp và lập hội hòa bình và việc thực hiện hội họp ôn hòa trong bối cảnh thể chế đa phương, A/69/365.

- ▶ Tước bỏ quốc tịch, và
- ▶ Hạn chế hoặc giải tán tùy tiện các cuộc biểu tình hay tụ tập.

Nghị quyết 24/21 của Hội đồng Nhân quyền LHQ về việc tạo ra và duy trì môi trường an toàn và thuận lợi cho Xã hội Dân sự trong luật và trong thực tế đã ghi nhận: "Trong một số trường hợp, chính các điều khoản hành chính pháp lý trong nước đã chứa sẵn nội dung cố ý hoặc bị áp dụng sai nhằm ngăn cản công tác và đe dọa sự an toàn của Xã hội Dân sự theo cách trái với luật quốc tế."

4.3 Quấy rối, đe dọa và trả thù ngoài pháp lý

Ngoài những mặt hạn chế do bản thân các quy định pháp lý áp đặt và các điều luật áp dụng một cách tùy tiện làm thu hẹp không gian của Xã hội Dân sự, những đe dọa hay những hình thức gây áp lực tâm lý hoặc tấn công thể xác nhắm vào CSA hoặc gia đình của họ cũng ngăn cản họ hoạt động một cách tự do.

Ví dụ:

- ▶ Các tin nhắn điện thoại mang tính đe dọa,
- ▶ Giám sát,
- ▶ Tấn công thể xác hoặc tình dục,
- ▶ Phá hủy tài sản,
- ▶ Tước việc làm hoặc làm mất nguồn thu nhập
- ▶ Chiến dịch bôi nhọ quy kết CSA là 'kẻ thù của nhà nước', 'kẻ phản bội', hoặc làm việc cho 'lợi ích của nước ngoài',
- ▶ Mất tích
- ▶ Tra tấn, và
- ▶ Giết hại

"Người dân và các nhóm Xã hội Dân sự thường bất chấp tính mạng của họ để cải thiện cuộc sống của người khác. Họ thẳng thắn lên tiếng ngay cả khi biết tiếng nói của họ có thể bị dập tắt vĩnh viễn. Họ nhấn mạnh những vấn đề mà những người khác thờ ơ hoặc thậm chí không biết đến sự tồn tại của chúng. Họ bảo vệ quyền của chúng ta. Họ xứng đáng được hưởng quyền của bản thân họ."

Phát biểu của Tổng Thư ký LHQ Ban Ki-moon tại sự kiện cấp cao về ủng hộ Xã hội Dân sự, 23 /9 /2013

"Các hành vi quấy nhiễu, đe dọa và trả thù gây áp lực cho các nhà hoạt động nhân quyền hoặc các nhân chứng trong việc bày tỏ các mối quan ngại và chung tay với Liên Hợp Quốc hoặc các chủ thể quốc tế khác. Đồng thời các hành vi này cũng nhằm đẩy lên nỗi sợ hãi trong công chúng và tạo ra môi trường áp bức, đè nén quyền tự do ngôn luận và hội họp ôn hòa, vốn là những yếu tố vô cùng cần thiết cho một xã hội dân chủ."

Đại sứ Laura Dupuy Lasserre, đại diện thường trực của Uruguay tại Văn phòng Liên Hợp Quốc ở Geneva, và Chủ tịch Hội đồng Nhân quyền (2011-2012).

Những người phụ nữ bảo vệ nhân quyền

Những người phụ nữ làm công tác bảo vệ nhân quyền (WHRD), ngoài việc phải chịu cùng những rủi ro giống như các nhà hoạt động nam giới, thì với tư cách là phụ nữ, họ cũng là mục tiêu hay phải gánh chịu phải các mối đe dọa về giới và bạo lực giới. Thông thường, công việc của các WHRD vốn đã được coi là đi ngược với quan niệm truyền thống về vai trò của gia đình và giới tính trong xã hội, có thể dẫn tới thái độ thù địch trong dân chúng và với các nhà chức trách. WHRD phải chịu đựng sự kỳ thị và tẩy chay từ những lãnh đạo cộng đồng, các nhóm tín ngưỡng, gia đình và cộng đồng, những người xem họ là mối đe dọa tôn giáo, danh dự và văn hóa thông qua công việc của họ.

Ngoài ra, bản thân công việc hoặc những gì họ đang phấn đấu để đạt được cũng làm cho họ trở thành mục tiêu tấn công. (Ví dụ, việc hiện thực hóa nữ quyền hay bất kỳ quyền nào liên quan đến giới). Gia đình của họ cũng trở thành mục tiêu cho các mối đe dọa và bạo lực, nhằm cô lập và ngăn cản các WHRD theo đuổi công việc của họ. Các WHRD gặp nhiều rủi ro từ một số hình thức bạo lực và các hình thức xâm hại, thành kiến, bài trừ, và khước từ khác nhiều hơn các nhà hoạt động nam giới. Những thách thức cụ thể này cần được nhìn nhận để củng cố các cơ chế bảo vệ và ứng phó trước những lo ngại của họ ở cả ở cấp địa phương và quốc tế.

Việc điều tra nhanh chóng và triệt để sự hăm dọa, những đe dọa, bạo lực và ngược đãi khác chống lại phụ nữ cần được thực hiện bởi các chủ thể nhà nước và phi nhà nước.

Năm 2013, Đại hội đồng LHQ đã thông qua Nghị quyết đầu tiên, Nghị quyết 68/181, về phụ nữ làm công tác bảo vệ nhân quyền, trong đó bày tỏ sự quan tâm đặc biệt về sự kỳ thị và bạo lực có hệ thống và có cấu trúc mà các WHRD thuộc mọi lứa tuổi phải đối mặt; đồng thời cũng kêu gọi các Nhà

Nước thi hành mọi biện pháp cần thiết để đảm bảo sự an toàn của họ và đưa vào khía cạnh giới tính trong nỗ lực nhà nước nhằm tạo ra một môi trường an toàn và thuận lợi cho việc bảo vệ nhân quyền.

Tại **Bờ Biển Ngà**, Luật Khuyến khích và Bảo vệ người làm công tác bảo vệ nhân quyền năm 2014, bao gồm nhiều quyền lợi được ghi nhận trong Tuyên bố về Người làm công tác bảo vệ Nhân quyền, bao gồm quyền tự do ngôn luận, quyền tự do lập hội và các tổ chức phi chính phủ, quyền tiếp cận các nguồn tài nguyên, quyền gửi thông tin đến các cơ quan quốc tế, và quyền được bảo vệ khỏi bị trả thù. Luật này cũng bao gồm nghĩa vụ bảo hộ người làm công tác bảo vệ nhân quyền, gia đình và nhà của họ khỏi các cuộc tấn công, điều tra và trừng phạt tấn công nếu xảy ra. Luật cũng ghi nhận những mối đe dọa cụ thể mà những người phụ nữ làm công tác bảo vệ nhân quyền phải đối mặt và nhu cầu được bảo vệ của họ. Luật Bờ Biển Ngà đã được rất nhiều tổ chức Xã hội Dân sự hoan nghênh, trong đó có Liên minh Bảo vệ Nhân quyền Bờ Biển Ngà và Mạng lưới bảo vệ Nhân quyền Tây Phi.

Đe dọa và trả thù chống lại những cá nhân và nhóm hợp tác với Liên Hợp Quốc

"Xã hội Dân sự đóng vai trò quan trọng tới trong việc thúc đẩy hoạt động của Liên Hợp Quốc trong suốt các chương trình nghị sự của chúng tôi, không chỉ đối với nhân quyền mà còn đối với hòa bình, an ninh và phát triển. Xã hội Dân sự chưa bao giờ trở nên quan trọng hoặc cần thiết hơn lúc này. Việc trả đũa và đe dọa đối với các cá nhân hợp tác với Liên Hợp Quốc là điều không thể chấp nhận được - không chỉ bởi họ hỗ trợ chúng tôi công việc được ủy thác trong Hiến chương LHQ và Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền - mà còn bởi vì những hành động này có ý ngăn cản những người khác chung tay hợp sức với chúng tôi. Chúng ta phải hành động ở mọi cấp độ để tăng cường tiếng nói của dân chủ."

Phát biểu của tổng Thư ký LHQ Ban Ki-moon tại sự kiện cấp cao về ủng hộ Xã hội Dân sự, 23/09/2013.

"Liên Hợp Quốc không thể thực hiện công việc vô giá cho nhân quyền mà không có những cá nhân hợp tác với chúng tôi. Khi họ bị đe dọa và là mục tiêu của sự trả đũa, bản thân họ là nạn nhân, nhưng chính chúng tôi cũng cảm thấy bất an. Khi sự hợp tác của họ bị đàn áp, công việc của chính chúng tôi trong lĩnh vực nhân quyền cũng bị tổn hại."

Tuyên bố của tổng Thư ký LHQ Ban Ki-moon tại thảo luận cấp cao về trả thù, New York, 2011.

Gây cảm phẫn hơn cả là những hành vi đe dọa và trả thù đối với cá nhân hoặc nhóm hợp tác với LHQ trong lĩnh vực nhân quyền. Bất chấp việc nhu cầu và quyền các cá nhân và nhóm được tham gia công việc của hệ thống Nhân quyền Liên Hợp Quốc đã được công nhận phổ quát, các hành vi như trên vẫn tiếp tục được báo cáo đưa tin.

Do tham gia vào cơ chế hoặc chương trình của Liên Hợp Quốc (như các phát biểu, đệ trình, các cuộc gặp gỡ, v.v.), các cá nhân làm công tác Xã hội Dân sự có thể phải đối mặt với sự đe dọa hoặc trả đũa, như bị các quan chức chính phủ hăm dọa hoặc quấy rối, bao gồm việc thông qua tuyên bố công khai từ các nhà chức trách cấp cao; có thể bị ngăn cản di chuyển để tham gia vào các cuộc họp; và hoạt động của họ cũng có thể bị giám sát hoặc hạn chế. Chiến dịch bôi nhọ bằng phương tiện truyền thông xã hội, báo in hay truyền hình không phải là hiếm. Các mối đe dọa có thể được thực hiện thông qua các cuộc gọi điện thoại, tin nhắn hoặc liên lạc trực tiếp. Những nhà hoạt động CSAs có thể bị bắt, bị đánh đập, tra tấn hoặc thậm chí bị giết hại.

Hội đồng Nhân quyền đã thông qua một số nghị quyết về vấn đề này, trong đó bao gồm Nghị quyết 24/24 và Nghị quyết 12/2. Tổng thư ký báo cáo thường niên về các trường hợp bị cho là trả thù do hợp tác với LHQ trong lĩnh vực nhân quyền. Cả Tổng thư ký và Cao ủy Nhân quyền đã nhiều lần tuyên bố những hành động trả thù như vậy là không thể chấp nhận được và cần có một sự ứng phó mang tính phối hợp và thống nhất từ LHQ đối với những hành động đó. Những cơ chế nhân quyền khác cũng đã tuyên bố lập trường mạnh mẽ và công khai chống lại những hành động trả đũa.

Các điều khoản của Hiệp ước Nhân quyền về trả thù/trả đũa

Phụ lục không bắt buộc bổ sung cho Công ước Quốc tế về Quyền Kinh tế, Xã hội và Văn hóa - Điều 13

Phía Nhà Nước cần thực thi mọi biện pháp thích hợp để đảm bảo các cá nhân dưới thẩm quyền không phải chịu bất cứ hình thức ngược đãi hoặc đe dọa nào do đã trao đổi với Ủy ban thi hành theo Phụ lục này.

Phụ lục không bắt buộc bổ sung cho Công ước Quyền trẻ em về phương thức truyền thông - Điều 4

Phía Nhà nước phải có những hành động thích hợp để đảm bảo mọi cá nhân dưới thẩm quyền không phải chịu bất cứ sự vi phạm nhân quyền, ngược đãi hoặc đe dọa nào do đã trao đổi hoặc hợp tác với Ủy ban thi hành theo Phụ lục này.

Phụ lục không bắt buộc bổ sung cho Công ước về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử đối với phụ nữ - Điều 11

Phía Nhà nước phải có những hành động thích hợp để đảm bảo mọi cá nhân thuộc thẩm quyền không phải chịu bất cứ sự ngược đãi hoặc đe dọa nào do đã trao đổi với Ủy ban thi hành theo Phụ lục này.

Tại **Áo**, đoạn 18 của Luật Ban Thanh Tra năm 1982 quy định: "Không ai bị trừng phạt hoặc bị gây khó khăn do cung cấp thông tin cho Tiểu ban Phòng chống Tra tấn, Ban Thanh Tra hoặc các ủy ban do nó thiết lập."

Tại **Montenegro**, Điều 56 của Hiến pháp năm 2007 quy định: "Mọi cá nhân đều có quyền trông cậy vào các thiết chế quốc tế để bảo vệ các quyền và sự tự do được bảo đảm trong Hiến pháp."

Các hạn chế về pháp lý và hành chính, cùng với sự quấy nhiễu và đe dọa, trả thù đã làm suy giảm vai trò đối tác mang tính xây dựng và bổ sung lẫn nhau của Xã hội Dân sự đối với các Chính phủ. Chúng nhắm tới việc ngăn ngừa, giảm thiểu, gây mất uy tín, ngăn chặn hoặc đảo lộn ảnh hưởng của công tác Xã hội Dân sự. Việc không thể thúc đẩy và bảo vệ một không gian hay môi trường an toàn và thuận lợi đi ngược với nghĩa vụ của Nhà Nước theo luật Nhân quyền quốc tế.

Nhà Nước có trách nhiệm chủ chốt bảo vệ các CSAs; nhưng khi không gian Xã hội Dân sự hay bản thân CSAs bị đe dọa bởi lý do công việc của họ thúc đẩy nhân quyền, cộng đồng quốc tế có mối quan tâm và trách nhiệm chung trong việc hỗ trợ và bảo vệ họ.

5. Tôi có thể làm gì? Tìm đến Liên Hợp Quốc

Luật nhân quyền quốc tế tạo ra một diễn đàn quốc tế độc nhất mà các CSAs có thể tìm đến để nhận được sự trợ giúp và chỉ dẫn. Diễn đàn này bao gồm: Văn phòng Cao ủy Nhân quyền Liên Hợp Quốc (OHCHR), các cơ quan Hiệp ước quyền con người, Hội đồng nhân quyền và các thiết chế liên quan (các quy định thủ tục đặc biệt, cơ chế kiểm điểm định kỳ phổ quát, v.v.)

“Các tiêu chuẩn nhân quyền quốc tế đặt ra một khuôn khổ toàn cầu cho phép các tổ chức dân sự vận động việc hiện thực hóa các chuẩn mực được quốc tế công nhận. Các tiêu chuẩn này không chỉ hợp pháp hóa hoạt động của các tổ chức dân sự, mà còn tạo ra một diễn đàn hữu ích để giám sát một cách độc lập và báo cáo về các nghĩa vụ nhân quyền của chính phủ các nước. Các cơ chế nhân quyền quốc tế đã và đang nổi lên như một diễn đàn thiết yếu mà từ đó có thể vận động thúc đẩy một môi trường thuận lợi hơn cho khối Xã hội Dân sự. Trong những bối cảnh đặc biệt hạn chế, các cơ quan nhân quyền của Liên Hợp Quốc tạo ra một khởi điểm quan trọng để các nhóm dân sự quốc gia nâng cao nhận thức và đối thoại về các vấn đề nhạy cảm.”

Tiền sĩ Danny Sriskandarajah, Tổng thư ký CIVICUS - liên minh toàn cầu vì sự tham gia của công dân: Liên Hợp Quốc tế Các tổ chức Xã hội Dân sự, 10/ 2014.

Có hai phương thức mà các cơ chế nhân quyền LHQ có thể bảo vệ không gian Xã hội Dân sự:¹¹

Cung cấp tài liệu về các trở ngại, đe dọa tới không gian Xã hội Dân sự và các cách thực hiện hiệu quả. Việc cung cấp tài liệu về tình hình nhân quyền tạo cơ sở cho sự can thiệp của các cơ chế nhân quyền Liên Hợp Quốc. Thông tin được chứng thực và kiểm định bởi CSAs hình thành nên lý lẽ mạnh mẽ thúc đẩy hành động, cũng như đáng tin cậy và có sức thuyết phục hơn, khó bác bỏ hơn và là một cách hiệu quả để thúc đẩy và bảo vệ nhân quyền. CSAs được kêu gọi chia sẻ việc đưa tin (như các thông tin chính xác, thực tế, các phân tích tỉ mỉ và khuyến nghị cụ thể) về những trở ngại, đe dọa đến

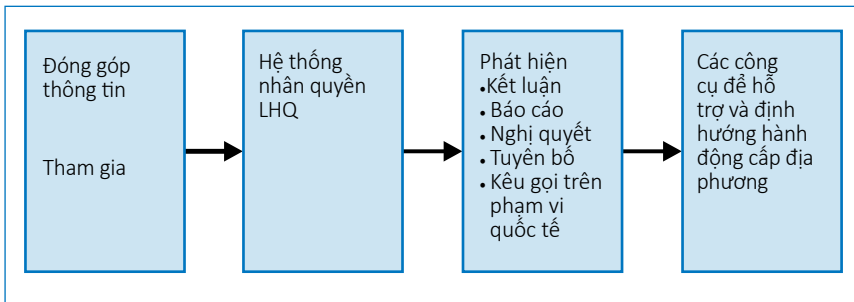
¹¹ Hoan nghênh các độc giả chưa quen thuộc với những đặc thù của các cơ chế này tham khảo thêm trong Sổ tay cho Xã hội Dân sự - Làm việc với các chương trình nhân quyền của Liên Hợp Quốc của OHCHR. Các hướng dẫn và tư vấn thêm được tìm thấy trong loạt các cuốn Hướng dẫn thực tiễn về Xã hội Dân sự, bao gồm cuốn Làm thế nào để theo dõi các khuyến nghị của Liên Hợp Quốc về Nhân quyền.

các CSAs và không gian hoạt động của họ, cũng như truyền đạt những cách thức hiệu quả đến các cơ chế nhân quyền Liên Hợp Quốc.

Sử dụng không gian có sẵn. Các CSAs được hoan nghênh tận dụng các cơ hội tham gia các hội nghị và cuộc họp quốc tế, hay chuyến thăm của các chuyên gia. Những cơ hội đó có sẵn thông qua các đệ trình, tổ chức họp báo, và liên kết giữa những người tham gia nhằm nâng cao nhận thức về các vấn đề không gian Xã hội Dân sự, cũng như chia sẻ các khuyến nghị và các chiến lược thành công.

Làm việc với các cơ chế nhân quyền của Liên Hợp Quốc về các vấn đề liên quan đến không gian Xã hội Dân sự cho CSAs khả năng sử dụng các thành tựu đạt được (ví dụ như: các phát hiện quốc tế và khuyến nghị cho chính phủ về biện pháp pháp lý, hành chính và các biện pháp khác) trong công việc của họ để bảo vệ không gian Xã hội Dân sự và đẩy mạnh các CSAs địa phương.

Các ví dụ về các thành tựu của các quy định và cơ chế nhân quyền Liên Hợp Quốc:

- ▶ Các quan sát mang tính kết luận của cơ quan hiệp ước, cũng như xem xét và khuyến nghị về các trường hợp cụ thể;
- ▶ Các đánh giá, khuyến nghị và kết luận trong bản báo cáo về các chuyến thăm quốc gia, báo cáo chuyên đề và trao đổi về các trường hợp đơn lẻ bằng các thủ tục đặc biệt (những chuyên gia độc lập) của Hội đồng Nhân Quyền;
- ▶ Khuyến nghị từ cơ chế kiểm điểm định kỳ phổ quát;
- ▶ Các nghị quyết và quyết định của Hội đồng Nhân Quyền và Đại hội đồng;

- ▶ Báo cáo của ủy ban điều tra, các chuyến công tác tìm hiểu thực tế và các cơ chế điều tra nhân quyền đặc biệt khác được thành lập bởi Hội đồng nhân quyền;
- ▶ Các phát biểu của Tổng thư ký Liên Hợp Quốc;
- ▶ Các phát biểu, báo cáo và nghiên cứu của Cao ủy Liên Hợp Quốc về nhân quyền (như báo cáo về các hoạt động có mặt tại hiện trường; các báo cáo và nghiên cứu về quốc gia và tình hình theo từng chủ điểm theo chỉ thị của Hội đồng nhân quyền hoặc Đại hội đồng Liên Hợp Quốc)
- ▶ Báo cáo thường niên của Tổng thư ký về các trường hợp đe dọa và trả thù cá nhân hoặc tổ chức hợp tác Liên Hợp Quốc về lĩnh vực nhân quyền.
- ▶ Lời kêu gọi của Tổng thư ký, Cao ủy Nhân quyền hoặc của các chuyên gia về nhân quyền trong những tuyên bố công khai tới các quốc gia.

Những phát hiện và khuyến nghị trên cũng có thể trở thành những công cụ mạnh mẽ để vận động và là chỉ dẫn nhằm hỗ trợ và định hướng các hoạt động địa phương cũng như trong công tác bảo vệ. Ví dụ, các CAS có thể:

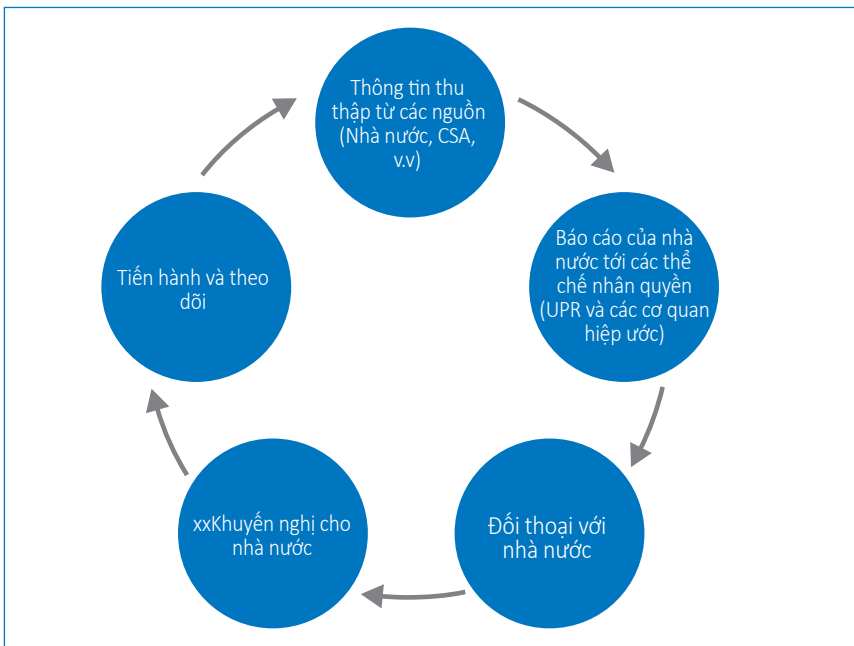
- ▶ Làm việc với chính quyền trung ương và địa phương về việc thực hiện các khuyến nghị từ hệ thống nhân quyền Liên Hợp Quốc.
- ▶ Nâng cao nhận thức của cộng đồng địa phương về những phân tích quốc tế và nguyện vọng từ cách thức thực thi nhân quyền trong nước.
- ▶ Giám sát và đánh giá các phản hồi và biện pháp thực hiện bởi các cơ quan chức năng ở cấp trung ương và địa phương.
- ▶ Tăng cường công tác tuyên truyền vận động hiện tại bằng ngôn ngữ khách quan và đáng tin, các chiến lược hiệu quả, và các giải pháp thực hiện đúng đắn.
- ▶ Huy động quan điểm trong và giữa các tổ chức Xã hội Dân sự, cũng như công chúng.
- ▶ Xây dựng đối tác.
- ▶ Nâng cao chất lượng đối thoại với quan chức.
- ▶ Tham gia vào hoạch định chính sách.
- ▶ Bố trí hoạt động/tranh tụng pháp lý.
- ▶ Đóng góp vào các quá trình theo dõi các cơ chế nhân quyền.
- ▶ Đánh giá và tư vấn kỹ thuật cho những cá nhân muốn khiếu nại lên các cơ chế nhân quyền Liên Hợp Quốc.

Những phát hiện của Liên Hợp Quốc trong mối tương quan với các nước khác cũng là một nguồn thông tin phong phú về những chiến lược liên quan đến những kinh nghiệm tương tự ở những nước khác.

Cách thức làm việc của cơ chế nhân quyền Liên Hợp Quốc

Nhìn chung, cơ chế Nhân quyền Liên Hợp Quốc tuân theo một quá trình giống nhau trong nỗ lực giải quyết các vấn đề về Nhân quyền. Thông tin được thu thập và tiếp nhận từ nhiều nguồn đa dạng, bao gồm từ cả các CSAs; sau đó được phân tích, kiểm tra chéo tính thống nhất, độ tin cậy và sự chính xác. Cơ chế bắt đầu đối thoại bằng văn bản hoặc trực tiếp với nhà nước để làm rõ bản chất của thông tin và có thể đưa ra các khuyến nghị cho nhà nước về việc làm thế nào để giải quyết vấn đề, cũng như hỗ trợ thực hiện các khuyến nghị đó. Các thông tin thêm sau đó được thu thập để đánh giá tiến trình xúc tiến các khuyến nghị.

Vào tháng 4 năm 2011, các thành viên Ủy ban đại diện người khuyết tật Tây Ban Nha (CERMI) tham gia vào phiên họp thứ 5 của Ủy ban về quyền của người khuyết tật (CRPD), và đóng góp vào việc chuẩn bị danh sách các vấn đề. CERMI trình một bản báo cáo, thông báo với Ủy ban và sau đó thực hiện theo dõi khuyến nghị cho Tây Ban Nha. Cụ thể, CERMI phát động một chiến dịch lớn nhằm phục hồi quyền bầu cử cho những người bị tước quyền bỏ phiếu chỉ bởi họ là người khuyết tật, gây ảnh hưởng tới gần 80,000 người vào thời điểm đó. Ủy ban khuyến cáo “Tất cả các luật liên quan đều phải được xem xét để đảm bảo rằng mọi người khuyết tật, bất chấp sự thương tổn, tình trạng pháp lý hay nơi cư trú đều có quyền bỏ phiếu” (CRPD/C/ESP/1, đoạn 48). CERMI đã phát động một vài sáng kiến ủng hộ việc sửa đổi pháp luật, trong đó có một chỉ dẫn “bạn có quyền bỏ phiếu, không ai có thể tước đoạt điều đó”, trình bày chi tiết các bước thực tiễn để yêu cầu và thực hiện quyền bầu cử. Nhờ có sự vận động của CERMI, Công tố viên Tòa án tối cao đã hỏi thúc các công tố viên trong khu vực nhằm bảo vệ quyền bầu cử của người khuyết tật. CERMI cũng vận động Chính phủ và Quốc hội sửa đổi pháp luật sao cho phù hợp với các quan sát mang tính kết luận của CRPD. Một sự sửa đổi có tính tham khảo đã được gửi đến các thành viên của Quốc hội và Chính phủ.

CSA có khả năng sử dụng tiếng nói của cộng đồng quốc tế để ủng hộ các chiến lược quốc gia nhằm huy động người dân ở cấp độ địa phương và vận động quan chức thúc đẩy và bảo vệ không gian Xã hội Dân sự.

Tôi có thể làm gì?

- ▶ Tìm hiểu và chia sẻ nguồn tài liệu nhân quyền của Liên Hợp Quốc về đất nước của bạn:

<http://www.ohchr.org/EN/Countries/Pages/HumanRightsintheWorld.aspx>

- ▶ Liên hệ với các văn phòng OHCHR gần nhất, hay nhóm đại diện Liên Hợp Quốc ở các quốc gia, và chia sẻ báo cáo của bạn về những kinh nghiệm trong không gian Xã hội Dân sự tới mục Xã hội Dân sự của OHCHR; theo địa chỉ: **civilsociety@ohchr.org**
- ▶ Đóng góp và tham gia vào công việc của các cơ quan hiệp ước nhân quyền:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/NgoHandbook/ngohandbook4.pdf>

- ▶ Đệ trình đơn khiếu nại theo quy định của hiệp ước về nhân quyền, bao gồm yêu cầu các biện pháp tạm thời hay hành động khẩn cấp khi thấy thích hợp:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet7Rev.2.pdf>

- ▶ Đề trình đơn khiếu nại đến các chuyên gia Thủ tục đặc biệt của Hội đồng nhân quyền:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Communications.aspx>

- ▶ Đề trình đơn khiếu nại đến Thủ tục khiếu nại của Hội đồng nhân quyền:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

- ▶ Chia sẻ thông tin và kinh nghiệm liên quan tới không gian Xã hội Dân sự tại các phiên họp Hội đồng nhân quyền:

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/PracticalGuideNGO_en.pdf

- ▶ Chia sẻ thông tin và kinh nghiệm liên quan đến không gian Xã hội Dân sự trong bản kiểm định kỳ phổ quát của Hội đồng nhân quyền tại đất nước của bạn:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Documents/PracticalGuideCivilSociety.pdf>

- ▶ Cung cấp thông tin chi tiết và được chứng thực về các trường hợp bị cáo buộc quấy rối, đe dọa hay trả thù bất kỳ cá nhân hoặc tổ chức nào do hợp tác với Liên Hợp Quốc, các đại diện và cơ chế của Liên Hợp Quốc trong lĩnh vực nhân quyền như là một đóng góp cho báo cáo hàng năm của Tổng thư ký theo địa chỉ: reprisals@ohchr.org
- ▶ Cung cấp thông tin đầu vào cho các bản báo cáo chuyên đề của Tổng thư ký LHQ và Cao ủy nhân quyền.
- ▶ Tìm hiểu cách thức cung cấp thông tin đầu vào cho các báo cáo chuyên đề và các báo cáo quốc gia của Thủ tục đặc biệt:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/NgoHandbook/ngohandbook6.pdf>

- ▶ Đăng ký vào danh sách e-mail của chuyên mục Xã hội Dân sự để cập nhật thông tin về các hoạt động của cơ chế nhân quyền LHQ:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>

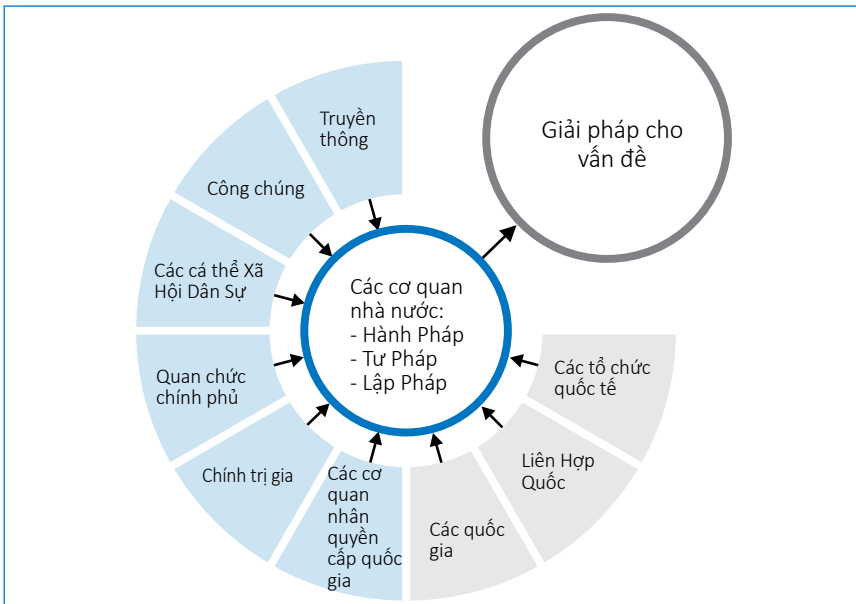
Để đạt được những kỳ vọng

Nhà nước có trách nhiệm chính trong việc thúc đẩy và bảo vệ quyền tự do ngôn luận, lập hội, hội họp ôn hòa và quyền tham gia vào các vấn đề công cộng. CSAs cùng với hệ thống nhân quyền Liên Hợp Quốc và các chủ thể khác có thể giúp nhà nước đáp ứng các nghĩa vụ trên.

Giải quyết những trở ngại đối với không gian Xã hội Dân sự dựa trên các quy tắc hoặc pháp luật thường đòi hỏi một khung thời gian lâu dài để tạo ra những thay đổi, trong khi những hành động như quấy rối, đe dọa và trả thù những nhà hoạt động CSAs đòi hỏi sự chú ý khẩn cấp. Bởi vậy việc tận dụng sự ủy nhiệm và cơ chế Liên Hợp Quốc có liên quan phù hợp với trường hợp đang được xem xét là rất quan trọng.

Khả năng gây ảnh hưởng đến kết quả tích cực trong mỗi tình huống là một nỗ lực tập thể, và thường sẽ được xác định bằng việc huy động một số lượng đa dạng các chủ thể: quần chúng địa phương, hoặc các CSAs khác (trong nước và quốc tế), các thiết chế nhân quyền quốc gia, truyền thông, quan chức, các chính trị gia, các quốc gia, các cộng đồng khu vực cũng như quốc tế khác.

Đồng hành với hệ thống nhân quyền Liên Hợp Quốc thông qua CSAs là một cách để nhân lên và đẩy mạnh tiếng nói của sự thay đổi. Đó là một yếu tố của chiến dịch vận động hiệu quả nhằm tăng cường và bảo vệ không gian Xã hội Dân sự.

6. Tư liệu tham khảo

Các tài liệu từ Liên Hợp Quốc

Làm việc với Chương trình Nhân quyền Liên Hợp Quốc: Cẩm nang cho Xã hội Dân sự

http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/Documents/Handbook_en.pdf

Làm thế nào để theo dõi các khuyến nghị của Liên Hợp Quốc về nhân quyền - Cẩm nang thực tiễn cho Xã hội Dân sự

<http://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/CivilSociety/HowtoFollowUNHRRRecommendations.pdf>

Kế hoạch quản trị OHCHR (2014-2017), Chiến lược chuyên đề về Mở rộng không gian dân chủ (trang 72-83)

http://www2.ohchr.org/english/OHCHRreport2014_2017/OMP_Web_version/media/pdf/10_Democratic_space.pdf

Tuyên bố về người làm công tác bảo vệ nhân quyền

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>

Tóm tắt các cuộc thảo luận của Hội đồng Nhân quyền về tầm quan trọng của việc thúc đẩy và bảo vệ không gian Xã hội Dân sự, A/HRC/27/33.

Ủy ban Nhân quyền, Bình luận chung số 34, Điều 19: Quyền tự do tư tưởng và ngôn luận, CCPR/C/GC/34.

Đánh giá về pháp luật liên quan đến quyền tự do lập hội, Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái về tình hình những người làm công tác bảo vệ nhân quyền, A/64/226.

Nghiên cứu về nữ giới làm công tác bảo vệ nhân quyền, Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái về tình hình người làm công tác bảo vệ nhân quyền, A/HRC/16/44.

Các yếu tố của một môi trường an toàn và thuận lợi cho người làm công tác bảo vệ nhân quyền, Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái về tình hình người làm công tác bảo vệ nhân quyền, A/HRC/25/55.

Khả năng tiếp cận các nguồn tài chính của các hiệp hội, Báo cáo của Báo cáo viên đặc phái về quyền tự do hội họp ôn hòa và lập hội, A/HRC/23/39.

Báo cáo của Tổng thư ký về hợp tác với Liên Hợp Quốc, đại diện và cơ chế của LHQ trong lĩnh vực nhân quyền (A/HRC/27/38, A/HRC/24/29, A/HRC/21/18, A/HRC/18/19, A/HRC/14/19).

Chương 16, tương tác và hợp tác với Xã hội Dân sự, OHCHR Cẩm nang Theo dõi Nhân quyền

 <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter16-MHRM.pdf>

Các tài liệu chọn lọc khác

Danh mục các nguyên tắc và các yếu tố về luật quốc gia (Trung tâm luật quốc tế phi lợi nhuận)

 <http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/checklisten.pdf>

Quy tắc thực hiện đúng đắn các phương thức tham gia của Xã hội Dân sự trong các quá trình đưa ra quyết định, Hội đồng châu Âu -

 http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp

Cẩm nang các hình thức trả thù (Dịch vụ quốc tế về Nhân quyền) -

 <http://www.ishr.ch/news/reprisals-handbook>

Chỉ số Môi trường cho phép năm 2013 (CIVICUS) –

 <http://www.civicus.org/downloads/2013EEI%20REPORT.pdf>

7. Liên hệ với chúng tôi

Văn phòng Cao ủy Nhân quyền Liên Hiệp Quốc:

civilsociety@ohchr.org

Điện thoại: +41 (0)22 917 9656

Hệ thống email truyền đạt riêng cho khối Xã hội Dân sự cung cấp và cập nhật thông tin cũng như các hướng dẫn về những ủy thác về Quyền con người cũng như các thời hạn nộp đơn cho các quỹ, các sự tài trợ và những học bổng. Để đăng ký, xin vào trang mạng dành cho xã hội dân sự:

 <http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>

